

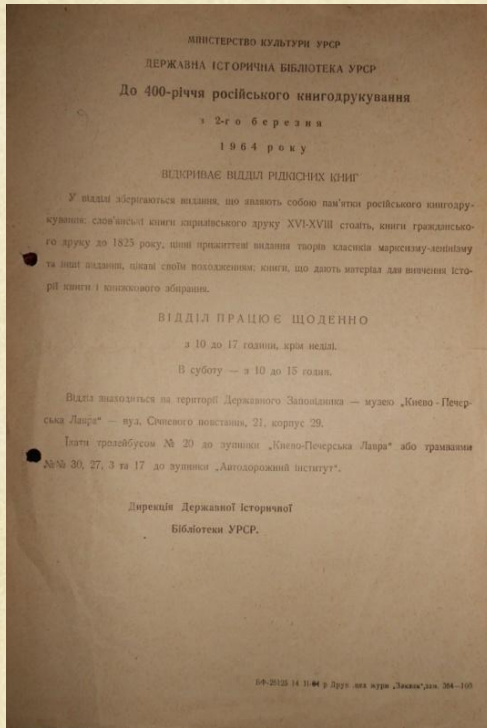
*Відділ стародрукованих,
рідкісних та цінних книг*

Історія створення відділу

У роки Великої Вітчизняної війни найцінніша частина фонду Бібліотеки була втрачена.

Повоєнне відтворення фонду Бібліотеки здійснювалося завдяки допомозі:

- ❖ Державної бібліотеки СРСР ім. Леніна (нині Російська державна бібліотека, Москва);
- ❖ Державної публічної бібліотеки ім. Салтикова-Щедріна у Ленінграді (нині Російська національна бібліотека, Санкт-Петербург);
- ❖ Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України;
- ❖ інших бібліотек України й Білорусії.

Найбільш цінні друковані документи, передані Бібліотеці,
і склали основу книжкового фонду Відділу

Відкритий **2 вересня 1964 року**

На сьогоднішній день фонд відділу становить понад **23 000** цінних документів

Напрями діяльності

- ❖ Відділ формує, зберігає та вивчає фонд рукописів, стародруків, рідкісних і цінних видань;
- ❖ задовольняє читацькі запити шляхом видачі документів в читальний зал відділу, виконує бібліографічні довідки за тематикою відділу;
- ❖ забезпечує всебічне розкриття фонду за допомогою довідково-бібліографічного апарату;

Напрями діяльності

- ❖ складає та видає друковані каталоги на книжкові колекції;
- ❖ популяризує книжковий фонд шляхом публікацій у фахових виданнях, виступів на наукових конференціях, у засобах масової інформації, підготовки книжкових виставок, оглядів, проведення екскурсій;
- ❖ веде науково-дослідну роботу з питань книгознавства та бібліотекознавства.

КОЛЕКЦІЇ ВІДДІЛУ

Рукописи

Цінна колекція рукописних книг нараховує більше 20 примірників XV-XX ст. Особливе місце в цій колекції займає найдавніший із збережених “помянників” Києво-Печерської лаври, складений приблизно в 1483-1526 рр. Дослідник церковнослов'янських книг, професор Київської духовної академії С.Т. Голубєв підкреслив значення цієї книги як “письменного памятника, представляющего немаловажный материал для решения спорных и доселе окончательно не решенных вопросов”.

У рамках благодійного проекту «Збережи українську історію в українській книзі» Центр наукової реставрації та експертизи Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника здійснив реставрацію унікальної пам'ятки XV ст.

Стародруки церковнослов'янською мовою (кириличного друку)

Велике наукове та культурно-історичне значення має колекція книг кириличного друку (близько 800 прим. пам'яток старослов'янської писемності). Більшу частину цієї колекції складають книги релігійного змісту, надруковані на території України та за її межами: в Росії, Білорусії, Польщі, Німеччині, Австрії. Гордістю колекції є відомі острозькі видання – “Новий завіт з Псалтирем” (1580) та “Біблія” (1581), видані першодрукарем Іваном Федоровим. Вагомою частиною даної колекції (більше 200 видань) є книги друкарні Києво-Печерської Лаври. Серед них ранні видання – “Анфологійон” (1619), “Книга про віру” (1620), “Патерик Києво-Печерський” (1661), всі три видання першого підручника з вітчизняної історії – “Синописиса” (1674, 1678, 1680) та багато інших цінних видань.

Колекція книг гражданського друку

У даній колекції зібрані видання за період з 1708 до 1825 років.

Серед них – прижиттєві видання М. В. Ломоносова, зокрема «Российская грамматика» (1755), праця академіка Петербурзької академії наук С. Крашеніннікова «Описание земли Камчатки» (1755), масштабне видання XVIII ст. у 20 частинах «Древняя Российская вивлиофика» (зібрання літописів та архівних документів), перше видання «Слова о полку Ігоревім» (1800).

Прижиттєві видання творів класиків української та російської літератури

Зібрання містять

❖твори О. С. Пушкіна: «Братья разбойники» (1827), «Граф Нулин» (1827), «История Пугачевского бунта» (1834);

М. В. Гоголя «Вечера на хуторе близ Диканьки» (1831) з автографом автора;

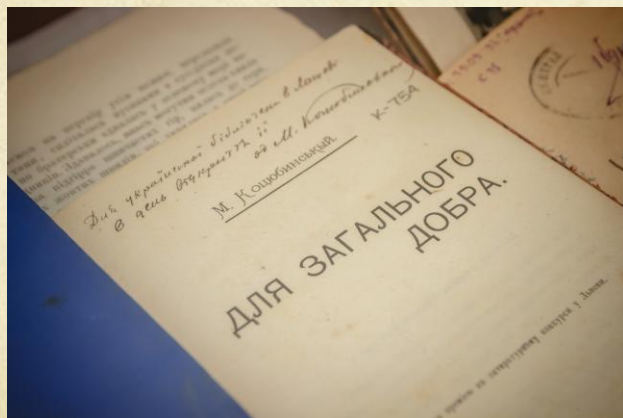
❖видання І. П. Котляревського, М. Коцюбинського, І. Франка.

Документи з автографами та дарчими написами

Постійно поповнюється та вивчається колекція документів з автографами визначних особистостей, що складається з двох розділів: документи з власницькими написами та документи з дарчими написами (інскриптами). Протягом двох останніх років поглиблено досліджуються книги та періодичні видання з другого розділу колекції.

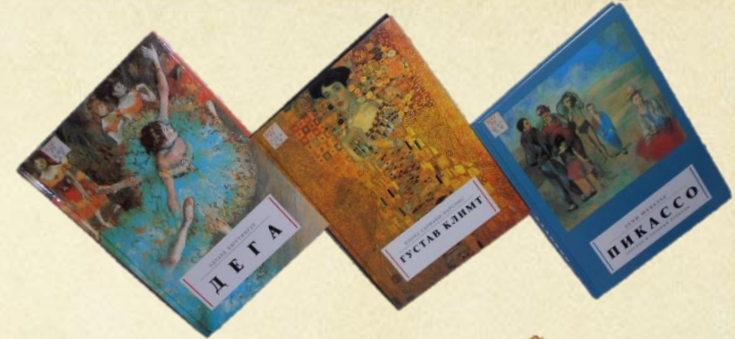
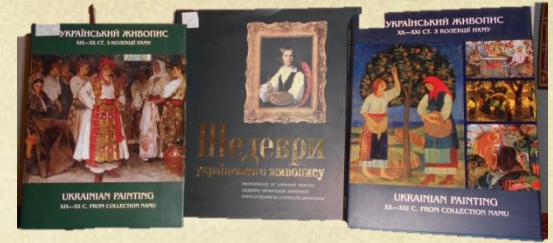
За результатами досліджень інскриптів М.О. Максимовича, О.М. Бодянського, В.Б. Антоновича, М.С. Грушевського, Д.І. Яворницького та інших визначних діячів науки опубліковані доповіді на наукових конференціях, готуються нові статті та повідомлення.

Колекція літератури з мистецтва

Представлена розкішно оформленими виданнями, альбомами та монографіями видатних мистецтвознавців XIX-XX ст.

Стародруки іноземними мовами

Зазначена колекція нараховує більше 900 видань XVI-XVII ст., серед яких особливе місце посідають палеотипи та видання знаменитих голландських друкарів Ельзевірів. Різноманітні за змістом стародруки латинською, німецькою, французькою, польською та іншими мовами. Це наукові праці, історичні твори, художня література. Надзвичайно цінним є унікальний примірник куртуазно-лицарського «Роману про Розу» (Париж, 1538), прикрашений емблемою французького престолонаслідника Франциска II, а також прижиттєві видання К. Маро, П. Ронсара, Ж.-Б. Мольєра, П. Корнеля.

Українські видання періоду Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.

Дані книги зібрані в окрему колекцію. Офіційні повідомлення, публіцистичні твори, поезія, проза, видані невеликим накладом, на сьогодні є бібліографічною рідкістю.

Колекція представлена збірниками “Визволена Київщина”, нарисами К. Дубини “Варвари двадцятого віку”, “На фашистській каторзі”, патріотичними віршами А. Малишка, М. Бажана, В. Сосюри, Л. Первомайського, М. Рильського та іншими цінними виданнями.

Колекція “Російська
сатирична періодика
1905-1907 рр.”

Нараховує 90 назв журналів, що видавались у період першої російської революції. Дана колекція є цінним матеріалом для вивчення історії та журналістики Росії початку ХХ ст. Найбільш політично загострені журнали: “Зритель”, “Зеркало”, “Пулемёт”, “Пламя”, “Бурелом” - висвітлювали злочини того часу, критикувалось самодержавство, змальовувався тяжкий стан народних мас.

Колекція книг бібліотеки митрополита Флавіана

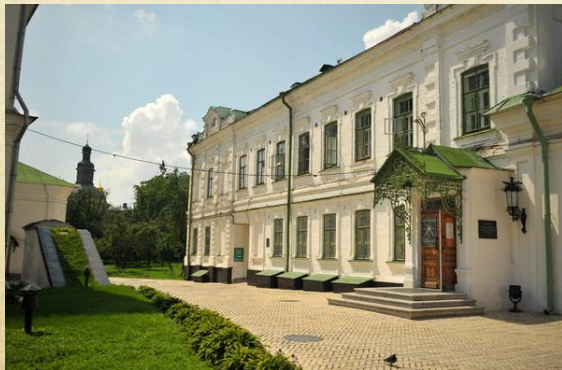

Митрополит Флавіан (світське ім'я Микола Миколайович Городецький) – зібрав унікальну бібліотеку, яка нараховувала близько 20 тисяч томів. На його кошти у Києво-Печерській лаврі побудовано обладнаний всім необхідним будинок для бібліотеки.

У 1939 році бібліотека митрополита Флавіана стала фундаментальною частиною новоствореної Державної історичної бібліотеки України.

Під час Другої світової війни бібліотека була пограбована німецько-фашистськими загарбниками. В 1995-1996 рр. за допомогою Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей, з ФРН в Україну було повернено 177 примірників книг ДІБУ, вивезених під час війни, серед яких 81 книга з бібліотеки митрополита Флавіана.

Сьогодні колекція книг з бібліотеки митрополита Флавіана нараховує більше 200 книг. Про належність книг до приватної бібліотеки митрополита Флавіана свідчать штемпелі на форзацах та титульних аркушах, суперекслібриси «М.Ф.», «Е.Ф.», «А.Ф.».

Колекція мініатюрних видань

Дає можливість користувачам познайомитись з особливим видом книжкової продукції – мініатюрними книгами, серед яких примірники справжнього книжкового мистецтва. Вона нараховує більше 200 примірників видань форматом до 100 x 100 мм. Особливу цінність мають книги дореволюційного періоду. Окрасою колекції є видання класиків російської літератури О.С. Грибоєдова, К.Ф. Рилєєва, О.С. Пушкіна. Українська поезія представлена мініатюрними виданнями творів Т.Г. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, І. Котляревського, В. Сосюри, Б. Олійника, збірками віршів та пісень.

Значну частину колекції радянського періоду складають мініатюрні видання творів В.І. Леніна та твори про його життя, які видавались у 1969-1970 рр. до 100-річчя з дня народження. Тематика мініатюрних видань кінця ХХ ст. багатогранна, книги цього персоду часто надруковані декількома мовами та, як правило, містять яскраві ілюстрації.

Найменшими книжками колекції є видання віршів білоруських поетів Якуба Коласа та Янки Купали, надруковані форматом 37x47 мм.

